

CRNA GORA
SKUPŠTINA
Odbor za ljudska prava i slobode
Broj: 00-72/21-1/2
EPA 142 XXVII
Podgorica, 14. maj 2021. godine

SKUPŠTINI CRNE GORE

PODGORICA

Na osnovu čl. 69 i 162 Poslovnika Skupštine Crne Gore Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore sa Osme sjednice, održane 5. maja 2021. godine podnosi Skupštini

IZVJEŠTAJ O RAZMATRANJU GODIŠNJEG IZVJEŠTAJA NACIONALNOG MEHANIZMA ZA PREVENCIJU TORTURE ZA 2019. GODINU

Odbor za ljudska prava i slobode na Osmoj sjednici, održanoj 5. maja 2021. godine, kao nadležni odbor, razmotrio je Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2019. godinu, koji je, u skladu sa članom 48 Zakona o Zaštitniku/ci Ljudskih prava i sloboda Crne Gore („Službeni list Crne Gore“, br. 42/11 i 32/14) i Zakonom o potvrđivanju Opcionog protokola uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka („Službeni list Crne Gore“- Međunarodni ugovori, broj 9/08), Skupštini Crne Gore podnio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

U uvodnim napomenama glavna savjetnica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore u Sektoru za zaštitu od zlostavljanja, bezbjednost i Nacionalni preventivni mehanizam informisala je:

- da se materijalni uslovi u prostorijama za zadržavanje lica lišenih slobode vrlo sporo mijenjaju i unapređuju, pa Zaštitnik u pojedinim prostorijama centara i odjeljenja bezbjednosti primjećuje iste nedostatke još od 2015. godine;

- da postoji neujednačena praksa između centara i odjeljenja bezbjednosti u obezbjeđivanju procesnih garancija protiv zlostavljanja;

- da je Zaštitnik dao preporuke da se o lišenju slobode određenog lica bez izuzetka obavijesti njegov branilac i članovi porodice i da se svakom licu na sopstveni zahtjev ili ako za to ispunjava zakonske uslove obezbijedi nalaz ljekara;

- da i pored određenog napretka u rješavanju infrastrukturnih problema u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija i dalje ostaju značajni problemi, uz podsjećanje da je Evropski sud za ljudska prava u dvije presude u odnosu na Crnu Goru ustanovio da je došlo do povrede člana 3 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, jer su se lica nalazila u istražnom zatvoru u lošim materijalnim uslovima i uslovima prenatrpanosti;

- da izostatak namjere da se krše nečija prava ne izvinjava državu odgovornosti, kao ni argument da država ne raspolaže finansijskim sredstavima na šta ukazuje Evropski sud za ljudska prava i

- da u Specijalnoj bolnici za psihijatriju u Dobroti i dalje nedostaje odgovarajući kadar i nema suštinske namjere da se rješava višedecenijski problem tzv. socijalnih pacijenata.

Nakon uvodnih napomena predstavnice predlagača i rasprave, Odbor je jednoglasno (sa sedam glasova "za") podržao Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2019. godinu i odlučio da predloži Skupštini da, saglasno članu 162 stav 2 Poslovnika Skupštine, donese sledeći

ZAKLJUČAK

1. Prihvata se Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2019. godinu.
2. Skupština konstatuje da je u 2019. godini Zaštitnik formirao 115 predmeta koji su se odnosili na prava lica lišenih slobode, od čega 105 po pritužbama, dok je deset postupaka pokrenuto po sopstvenoj inicijativi. Pritužbe su se odnosile na rad Uprave za izvršenje krivičnih sankcija (78), Uprave policije (16), Specijalne bolnice za psihijatriju u Kotoru (4), Vojne policije Vojske Crne Gore (1), organ nije određen (1) i sudove opšte nadležnosti (15), dok je Zaštitnik po sopstvenoj inicijativi, a povodom informacija iz medija, od nevladinih organizacija ili na drugi način formirao predmete koji su se odnosili na rad Uprave za izvršenje krivičnih sankcija (3), Uprave policije (6) i Specijalne bolnice za psihijatriju u Kotoru (1), dok je iz prethodne godine prenešen jedan predmet koji se odnosio na Upravu policije- Centar bezbjednosti Podgorica.
3. Skupština Crne Gore podržava preporuke Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore upućene: Ministarstvu unutrašnjih poslova, Upravi policije, odnosno pojedinim centrima i odjeljenjima bezbjednosti, Upravi za izvršenje krivičnih sankcija, Odjeljenju za psihijatriju i upravi Opšte bolnice u Bijelom Polju, Odjeljenju za psihijatriju i upravi Opšte bolnice u Nikšiću, Specijalnoj bolnici za psihijatriju u Dobroti, JU Centar „Ljubović“ i JU Zavod „Komanski most“.
4. Skupština pozdravlja prikazivanje stepena ispunjenosti preporuka Zaštitnika sadržanih u prethodnim izvještajima Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture, što Skupštini i nadležnom Odboru za ljudska prava i slobode omogućava da, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, prate stanje u ovoj oblasti.
Imajući u vidu da je Zaštitnik obavijestio da još uvijek postoji određeni broj preporuka iz prethodnih godina koje nijesu realizovane, Skupština poziva nadležne subjekte da intenziviraju aktivnosti i ulože dodatne napore u njihovoj implementaciji.
5. Za pohvalu je nastavak profesionalne saradnje i partnerski odnos Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i nadležnih institucija u oblasti zaštite prava lica lišenih slobode, čime se doprinosi unapređenju stanja u ovoj oblasti.
6. Kada je riječ o zatvorskom sistemu, Skupština smatra da bi praksa detaljnog i ažurnog vođenja dokumentacije o svim aktivnostima tokom izdržavanja kazne trebala biti primijenjena u svim organizacionim jedinicama Uprave za izvršenje krivičnih sankcija s obzirom da na jednak način nije ustanovljena kod svih.
Problem i dalje predstavljaju aktivnosti zatvorenika – nedovoljan broj radno angažovanih i nedovoljna uključenost u obuke i tretmanske aktivnosti zbog čega vrijeme u zatvoru većinom provode nestrukturirano. Iako je pohvalno što je značajan broj aktivnosti realizovan kroz projekte sa civilnim sektorom, u narednom periodu potrebno je obezbijediti održivost i kontinuitet aktivnosti usmjerenih na resocijalizaciju.
S obzirom da je kvalitet medicinske dokumentacije koju izdaju ljekari Uprave za izvršenje krivičnih sankcija povremeno loš, jer nedostaje bliže opisivanje tjelesnih povreda, a u izolovanim slučajevima zabilježeno je potpuno zanemarivanje opisa i dijagnostifikovanja velikog broja jasno

vidljivih povreda kod zatvorenika za koje su postojali navodi da su fizički zlostavljani od strane zatvorskih čuvara, Skupština ukazuje da je u narednom periodu neophodno riješiti uočene propuste.

7. Skupština smatra značajnim aktivnosti koje Uprava za izvršenje krivičnih sankcija u kontinuitetu preduzima na unapređenju materijalnih uslova i prava lica lišenih slobode. Značajan iskorak je napravljen u pružanju zdravstvene zaštite, jer u Zatvoru u Spužu rade dva psihijatra, a treći u Zatvoru u Bijelom Polju, dok je sklopljen ugovor i sa desetak ljekara specijalista koji povremeno dolaze u Upravu za izvršenje krivičnih sankcija i pružaju zdravstvenu zaštitu licima lišenim slobode kao i ostalim građanima, a ponekad i sa kraćim čekanjima na pregled.
Takođe, važnim ocjenjuje aktivnosti na unapređenju smještajnih kapaciteta, renoviranje svih karaula i unapređenje uslova rada službenika.
8. Skupština konstatuje da je nedovoljan broj službenika jedan od ključnih problema u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija, jer je od 661 mjesta utvrđenog važećim aktom o sistematizaciji, stalno zaposlenim službenicima trenutno popunjeno 504, dok je jedan broj lica angažovan po ugovoru o djelu i privremenim i povremenim poslovima.
Skupština konstatuje da su realizatori tretmana, u skladu sa preporukom Zaštitnika, u određenoj mjeri oslobođeni dodatnog administrativnog posla i da su smanjeni kolektivi po jednom realizatoru tretmana, kao i da se kroz program Horizontalna podrška zemljama Zapadnog Balkana vrši standardizacija većeg broja programa tretmana za koje će u saradnji sa Savjetom Evrope biti izrađen i priručnik.
9. Skupština konstatuje da se materijalni uslovi u prostorijama za zadržavanje lica lišenih slobode vrlo sporo mijenjaju i unapređuju, jer Zaštitnik u pojedinim prostorijama centara i odjeljenja bezbjednosti godinama primjećuje iste nedostatke, što je prepoznato i od Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja koji u svom Izvještaju Vladi Crne Gore o posjeti Crnoj Gori, realizovanoj od 9. do 16. oktobra 2017. godine, objavljenom 7. februara 2019. navodi da se materijalni uslovi u policijskim stanicama nijesu poboljšali od 2013. godine i da mnoge ćelije još uvijek nijesu pogodne za zadržavanje lica do 72 sata zbog strukturnih nedostataka, kao što su loš pristup prirodnom svjetlu, neadekvatna ventilacija, loši higijenski uslovi i neredovno snabdijevanje hranom pritvorenih lica.
S obzirom da postoji neujednačena praksa između centara i odjeljenja bezbjednosti u obezbjeđivanju procesnih garancija protiv zlostavljanja, Skupština poziva nadležne organe na realizaciju preporuka Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture i Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, kako bi se uočeni problemi riješili i stanje u ovom segmentu unaprijedilo.
Imajući u vidu da je Evropski komitet za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja preporučio da ministar unutrašnjih poslova pošalje snažnu poruku da je zlostavljanje pritvorenih lica nezakonito, neprofesionalno i da će biti predmet odgovarajućih sankcija, te da ovu poruku treba ponavljati u odgovarajućim intervalima na nivou regionalnih policijskih uprava i da nadležni organi treba da osiguraju sprovođenje efikasne istrage svih navoda o zlostavljanju, a da rukovodioci budu odgovorni shodno njihovim nadležnostima za rukovođenje, Skupština zaključuje da je neophodno preduzimati kontinuirane aktivnosti na podizanju svijesti i policijske kulture, kao i na edukaciji policijskih službenika o poštovanju ljudskih prava lica lišenih slobode.
10. Iako su u Specijalnoj bolnici za psihijatriju u Kotoru preduzete određene aktivnosti na poboljšanju stanja, Skupština ocjenjuje da je stanje u ovoj Bolnici i dalje nezadovoljavajuće, jer su ukupni uslovi loši zbog manjka medicinskog osoblja, loših materijalnih uslova i prenatrpanosti, kojoj

dodatno doprinosi veliki broj socijalnih pacijenata čiji status se godinama ne rješava od strane nadležnih ministarstava i Specijalne bolnice za psihijatriju.

U vezi sa prebukiranošću kapaciteta Specijalne bolnice za psihijatriju u Kotoru, Zaštitnik kao Nacionalni preventivni mehanizam ukazuje da bi trebalo naći način i iskoristiti nepopunjene kapacitete drugih psihijatrijskih klinika i odjeljenja u Crnoj Gori koji se nalaze u Podgorici, Bijelom Polju i Nikšiću s obzirom da su kapaciteti klinike u Podgorici 40, odjeljenja u Bijelom Polju – sedam, a u Nikšiću 26 kreveta za smještaj pacijenata i isti nijesu bili popunjeni.

Takođe, osoblje mora imati adekvatnu obuku za rad u psihijatrijskim bolnicama i tretman psihijatrijskih pacijenata, zbog čega je važno da se ovoj temi posveti dužna pažnja i da svi odgovorni pojedinci i nadležni organi kontinuirano rade na unapređenju statusa psihijatrijskih pacijenata, ali i jačanju administrativnih stručnih kapaciteta.

11. Skupština zahtijeva od Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore da prilikom sačinjavanja i podnošenja Godišnjeg izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2020. godinu prikaže u kom stepenu su ispoštovane preporuke Zaštitnika sadržane u Godišnjem izvještaju Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2019. godinu i preostale nerealizovane preporuke iz prethodnih godišnjih izvještaja.
12. Skupština Crne Gore će preko nadležnog Odbora za ljudska prava i slobode, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju preporuka Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore upućenih nadležnim organima, sadržanih u Godišnjem izvještaju Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2019. godinu, kao i realizaciju ovog Zaključka.
13. Skupština Crne Gore će Zaključak dostaviti Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvu unutrašnjih poslova, Ministarstvu zdravlja, Ministarstvu finansija i socijalnog staranja, Upravi policije, Upravi za izvršenje krivičnih sankcija, Kancelariji za evropske integracije, Delegaciji Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori.

Za izvjestioca Odbora na sjednici Skupštine određen je poslanik dr Srđan Pavićević, član Odbora.

PREDSJEDNIK ODBORA

Jovan Jole Vučurović

Jole Vučurović